

postmoderni intelektualac

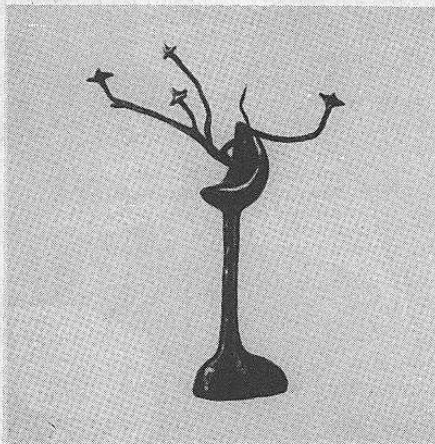
obrad savić

Transverzalnost Moći i mrežasto preplitanje Vlasti podjednako prisvajaju kako političari, tako i njihovi tradicionalni oponenti, intelektualci. Oni su samo dva momenta jedne te iste Moći koja ima bezbroj likova: ne radi se o tome da se samo preuzme tuđa vlast, već da se potkopa i vlastita. Svi smo mi istovremeno i »predmet« i »instrument« Vlasti, i to nekad u ogoljenom a nekad u prikrivenom vidu. U ovom opštem kruženju Vlasti, u kojem smo manje ili više svi upleteni, lokalni protiv udarci intelektualaca bi prvenstveno trebali da se preusmere na vlastitu adresu i da praktično svako počne da govori u svoje ime.

»Uloga intelektualca više nije da se pomeri unapred kako bi rekao neizgovorenu istinu svih.«

(Michel Foucault)

U razbuktalom ratu višestrukih političkih frontova koji vode iscrpljujuću borbu za umnožavanje Moći i Vlasti, postmodernističkih intelektualac se diskretno drži po strani. Kao »upravnik teorijske praznine« on je nenametljivo zauzeo jednu raspolitizovanu poziciju, koja ne nudi zavodljiva »rešenja«, primamljive »programe« i dopadljive »reforme«. Sa određenom vrstom vesele parodije, ovaj intelektualni mandarin zauzima skeptičku distancu i pokazuje pojačan oprez spram tekućih i veoma napadnih ideoloških konjunktura. Naročito nastoji da iz »političkog žanra« otkloni konsenzualno slivanje različitih jezičkih figura i pragmatičko nivelisanje heterogenih diskurzivnih formacija. Posebno mu je strana ona nasrtljiva politička retorika, ona normativna didaktička propaganda, koja podjednako opslužuje svaki politički pokret ili partiju. Osnadženi svojom intendiranom slabošću, postmoderni intelektualac je nepovratno odustao od mesijanskog priziva da bude »savesit čovečanstva«. Odrekao se i privilegovane uloge da kao kompetentni lider ili voda stane na čelo i predstavlja određenu grupu, partiju, klasu, narod ili naciju. Bez obzira da li postoji intrisične afilijacija između njegove teorijske kompetencije i njegovih političkih stavova (kao što je to bio slučaj, recimo sa Lukačem ili Hajdegerom), postmodernista odbija da učestvuje u »licemernoj profesiji« arogantnog govora za druge i u ime drugih, profesiji koja sa lažnom superiornošću izgovara ono veliko MI. On ne želi da bude kradljivac tuđeg (političkog) smisla i da u nekoj vrsti neizlečive vulgarnosti sebi prisvoji pravo da bude tuđa svest i savest. U nekoj vrsti prosvećene (samo)ironije, postmodernistički intelektualac je spreman da prizna da njegova »simbolička akcija« pripada globalnoj strategiji Vlasti. Otkako postoji kao društvena figura, intelektualac je, veli Bart, »neka vrsta uzvišenog Zastupnika Ispravnih pobuda« koje obavezuju. On je već formacijski upleten u mehanizam vršenja Vlasti i nije mu potreban nekakav spoljni, »populistički štimung« da bi je realizovao. U tom smislu, sugerise Fuko, uloga novog intelektualca nije da se pomeri unapred kako bi rekao neizgovorenu istinu svih: »Njegova uloga je pre da se bori protiv onih oblika vlasti u kojima

Raša Todosijević

je on istovremeno objekt i instrument: u oblasti »znanja«, »istine«, »svesti« i »govora«. Jer Vlast je upravo najjača tamo gde je nevidljiva, gde se preliva kroz bezbroj tačaka i formi. Vlast je zapravo lokalna jer nikad nije globalna i istovremeno nije lokalna jer se difuzno svuda prostire oko nas. Racionalna borba protiv decentrirane Vlasti se iskazuje u naporu da se ta Vlast detektuje i da joj se naškodi tamo gde je najmanje vidljiva i najlukavija. Ne radi se o borbi za političko »prosvetavanje« masa, već o taktici potkopavanja i preuzimanja Vlasti od onih koji se za nju bore. Pritom, postmodernom intelektualcu je jasno da se operativni centri Moći nisu zgusnuli samo u »političkom prostoru« već da svuda dejuju kao periferne tehnike disciplinovanja. Mikrofizika Moći podjednako sabira obdaništa, škole, porodice, fabrike, kasarne, zatvore, univerzitete, bolnice itd., kao serijalne prostore u kojima deluje vlast imanentna njihovom polju, često bez ikakve globalne političke centralizacije. Prisila političkog uopštavanja predviđa da je svaka mikro-vlast imanentna svom polju i da je lišena totalizujuće unifikacije. Transverzalnost Moći i mrežasto preplitanje Vlasti podjednako prisvajaju kako političari, tako i njihovi tradicionalni oponenti, intelektualci. Oni su samo dva momenta jedne te iste Moći koja ima bezbroj likova: ne radi se o tome da se samo preuzme tuđa Vlast, već da se potkopa i vlastita. Svi smo mi istovremeno i »predmet« i »instrument« Vlasti, i to nekad u ogoljenom a nekad u prikrivenom vidu. U ovom opštem kruženju Vlasti, u kojem smo manje ili više svi upleteni, lokalni protivudarci intelektualaca bi preventivno trebali da

se preusmere na vlastitu adresu i da praktično svako počne da govori u svoje ime.

Kao situacionist, postmodernist je poput Virila, politički neopredeljen, ne nudi večne saveze i ne prihvata univerzalne sporazume. Mada je napustio fatalnu strategiju političkog zavodenja, postmoderni intelektualac se nije rezignirano odrekao kratkoročnih mogućnosti i sitnih alternativa. Postmodernizam, po Sloterdijku, »predstavlja očitu volju da se budućnost ima i onda kada više ništa ne ide napred u gomili, već se ide za tim da se razvije jedna umetnost malih koraka«. On je uveren da je jedan čitav ciklus totalizujuće kritičke misli čeka iza nas, da spada u poljuljanu tradiciju političkog angažmana. Kontraproduktivna je svaka reaktivna kritika, svako ažurno poricanje koje izravno pothranjuje i stabilizuje sistem kojeg je trebalo dokinuti. Bar dosadašnje iskustvo u teoriji i praksi je pokazalo da se svaka negacija povratno uobličila u afirmaciju jer su njeni kritički elementi neotklonjivo upleteni, nivelisani i razvlašćeni u svom »predmetu«. Ritualno obnavljanje stare kritičke procedure danas deluje krajnje banalno; ona je istrošila svoje kritičke resurse čak i kada je vođena velikim političkim starstima. Ukoliko još uopšte postoje veliki politički pokreti ili ideali, oni su po Bodrijaru, »sasvim prezasićeni; politički prostor je postao toliko zgusnut, prepunjen da u nekakvoj hiperudaljavajućoj perspektivi završava izvan samog sebe«. Čak i kada je komercijalno obnovljen, politički prostor više nema smisla, ne zato što ga je izgubio, nego zato što ga je imao previše. Tamo gde je sve duboko ukorenjeno u politici, odigrava se snažna implozija, unutrašnji proces rastakanja, izmeštanja i samoukidanja političke infrastrukture i to u ime jedne dopadljive simulacije koja je realnija od same realnosti. Klasičan politički angažman je odigrao svoj vlastiti gubitak; njegov vakuum ispunjava raspolitizovani postmodernist koji praktikuje jedno delanje u koje neopozivo ne veruje — umetnost kontingentnog življenja koja provocira svaku političku pretencioznost i aroganciju. Transpolitičko stanovište se kristalizuje u rafiniranu ravnodušnost spram simultanih serija Moći i Vlasti, koje su se danas izvitoperile u predimenzioniranu političku banalnost. Trenutno nemamo stila! Spram ove banalnosti, postmodernist bi se mogao postaviti poput geologa koji istražuje mineraloške posledice proteklih kataklizmi. ■ ■ ■